

VÝCHOVA K OBČANSTVÍ

Materiály do výuky pro 2. stupeň ZŠ a víceletá gymnázia

Mezinárodní systém

PODPŮRNÉ MATERIÁLY

OBSAH

Mezinárodní spolupráce v oblasti životního prostředí a zdraví	III
Organizace chránící životní prostředí	

EVROPSKÁ HOSPODÁŘSKÁ KOMISE OSN (EHK OSN)

UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE (UNECE)

Evropská hospodářská komise Spojených národů (EHK OSN) je jednou z pěti regionálních komisí OSN. Byla založena rezolucí č. 36 (IV) přijatou dne 28. března 1947 Ekonomickou a sociální radou OSN jako mezivládní instituce s cílem napomáhat ekonomické obnově členských zemí OSN, jejichž hospodářství bylo narušeno 2. světovou válkou. Bývalé Československo bylo jedním ze zakládajících členů EHK OSN, tj. od 28. března 1947. Na základě sukcese je ČR členem EHK OSN od 19. ledna 1993. Současná EHK OSN slouží jako fórum severoamerických, evropských a středoasijských zemí pro vzájemnou ekonomickou spolupráci.

Hlavními oblastmi činnosti EHK OSN jsou ekonomické analýzy, péče o životní prostředí, bytová politika, statistika, udržitelná energetika, podpora rozvoje obchodu, průmyslu a podnikání, lesní hospodářství a doprava. Velký význam má také technická spolupráce zaměřená na přenos zkušeností do zemí s tranzitní ekonomikou, konkrétně zejména zemí jihovýchodní a východní Evropy, Kavkazu a střední Asie.

Činnost EHK OSN v oblasti životního prostředí lze rozdělit do dvou skupin:

- činnosti ve vztahu k mezinárodní politice životního prostředí v regionu EHK OSN
- činnosti ve vztahu k mezinárodním právně závazným nástrojům (úmluvám, protokolům)

V současné době má 56 členských států.

https://www.mzp.cz/cz/evropska_hospodarska_komise_osn_unece

ÚMLUVA O DÁLKOVÉM ZNEČIŠŤOVÁNÍ OVZDUŠÍ PŘESAHUJÍCÍM HRANICE STÁTŮ (ŽENEVA, 1979)

CONVENTION ON LONG-RANGE TRANSBOUNDARY AIR POLLUTION (GENEVE, 1979)

Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší přesahujícím hranice států byla sjednána v roce 1979 a patří k významným nástrojům prevence přenosu znečišťování ovzduší na velké vzdálenosti. Úmluva má rámcový charakter, smluvní omezování znečišťování ovzduší je realizováno prostřednictvím protokolů, které jsou k Úmluvě postupně přijímány. Dosud bylo přijato 8 protokolů. Česká republika je smluvní stranou všech osmi protokolů k úmluvě. Současná strategie vývoje CLRTAP se zaměřuje zejména na rozšíření ratifikací a přípravu revizí posledních tří protokolů, tj. Protokolu o těžkých kovech, Protokolu o persistentních organických polutantech a Göteborgského protokolu.

Česká republika je smluvní stranou Úmluvy od svého vzniku dne 1. ledna 1993, kdy převzala závazky Československa, pro něž Úmluva vstoupila v platnost dne 22. března 1984 (5/1985 Sb.). V současné době má Úmluva 51 smluvních stran, včetně Evropského společenství.

https://www.mzp.cz/cz/umluva_o_dalkovem_znecistovani_ovzdusi_hranice

ÚMLUVA O ÚČINCÍCH PRŮMYSLOVÝCH HAVÁRIÍ PŘESAHUJÍCÍCH HRANICE STÁTŮ (HELSINKY, FINSKO, 1992)

CONVENTION ON THE TRANSBOUNDARY EFFECTS OF INDUSTRIAL ACCIDENTS (HELSINKI, FINLAND, 1992)

Cílem Úmluvy je předcházet škodlivým účinkům závažných průmyslových havárií přesahujících hranice jednotlivých států na lidské zdraví, životní prostředí a majetek. Důraz je kladen na podporu preventivních opatření zaměřených na hodnocení rizika a předcházení vzniku závažných havárií a v případě, že k nim došlo, na jejich účinnou likvidaci. Příloha I definuje nebezpečné látky pro účely vymezení nebezpečných činností a je čistě technického charakteru.

https://www.mzp.cz/cz/umluva_o_ucincich_havarii

ÚMLUVA O OCHRANĚ A VYUŽÍVÁNÍ HRANIČNÍCH VODNÍCH TOKŮ A MEZINÁRODNÍCH JEZER (HELSINKY, FINSKO, 1992)

CONVENTION ON THE PROTECTION AND USE OF TRANSBOUNDARY WATERCOURSES AND INTERNATIONAL LAKES (HELSINKI, FINLAND, 1992)

Cílem Úmluvy je zajistit ochranu a udržitelné využívání vodních toků a mezinárodních jezer. Úmluva zavazuje smluvní strany k provádění vhodných opatření k prevenci, omezování a snižování znečištění vod přecházejících státní hranice a k tomuto účelu zavádění odpovídajících opatření. Úmluva podporuje racionální hospodaření s vodními zdroji, monitorování a vyhodnocování stavu hraničních vod, vzájemnou výměnu informací (např. o jakosti hraničních vod a hydrologii), prevenci před znečišťováním aj.

Důležitou součástí Úmluvy je také předpoklad, že zainteresované státy uzavřou dvoustranné nebo mnohostranné dohody či jiná ujednání, která budou podrobněji definovat jejich vztahy a chování při řešení otázek upravených Úmluvou. Česká republika má v současnosti uzavřeny dvoustranné smlouvy o spolupráci na hraničních vodách se všemi sousedními státy. Na mnohostranné úrovni Česká republika spolupracuje s ostatními státy

v rámci Dohody o Mezinárodní komisi pro ochranu Labe, Dohody o Mezinárodní komisi pro ochranu Odry před znečištěním a Úmluvy o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje.

https://www.mzp.cz/cz/ochrana_a_vyuzivani_hranicnich_vodnich_toku

ÚMLUVA O POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ PŘESAHUJÍCÍCH HRANICE STÁTŮ (ESPOO, FINSKO, 1991)

CONVENTION ON ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN A TRANSBOUNDARY CONTEXT (ESPOO, FINLAND, 1991)

Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států byla sjednána 25. 2. 1991 ve městě Espoo ve Finsku. Cílem Úmluvy je přijetí všech vhodných a účinných opatření k prevenci, snížení a omezení vážných negativních vlivů činností přesahujících hranice států (především v sektoru průmyslu, energetiky, dopravy) na stav životního prostředí, a v konečném důsledku tak i na zdraví obyvatelstva. Úmluva zakládá povinnost smluvních stran vyhodnotit dopad těchto činností v co nejranějším stadiu jejich přípravy, a to především formou vzájemných oznámení a konzultací navrhovaných činností.

K Úmluvě byly přijaty dvě změny. První změna Úmluvy rozšiřuje definici pojmu „veřejnost“ v čl. 1 písm. x) Úmluvy, aby bylo zřejmé, že veřejnost, která se může podílet na postupech podle Úmluvy, zahrnuje občanskou společnost a zejména nevládní organizace a umožňuje,

aby po schválení na schůzi stran k Úmluvě přistoupily státy, které nejsou členy EHK. Tyto státy mohou k Úmluvě přistoupit v případě, že si to přejí, ovšem za podmínky předchozího souhlasu zasedání stávajících smluvních stran. Rozšíření působnosti pojmu „veřejnost“ i otevření Úmluvy státům mimo region Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN) představují zásadní nástroje pro zabezpečení veřejného povědomí o otázkách životního prostředí a prosazování širšího provádění a uplatňování právních předpisů v oblasti životního prostředí. První změna Úmluvy tak přispívá k posílení politik v oblasti ochrany životního prostředí a jejich větší účinnosti. Změna též podpoří harmonizaci legislativy států EHK OSN s dalšími státy (např. jižního Středomoří a Blízkého východu) a budování kapacit na podporu implementace Úmluvy.

Druhá změna Úmluvy umožňuje smluvním stranám, aby se podílely na stanovení oblasti působnosti, reviduje seznam činností uvedených v příloze I Úmluvy a zabývá se mezinárodními otázkami podle Úmluvy, jako je například přezkum dodržování Úmluvy, pravomoci v rámci schůze stran a vstup změn v platnost. Cílem této změny bylo posílení aplikace Úmluvy vzhledem k tomu, že od jejího přijetí šel vývoj v této oblasti v rámci EU velmi kupředu. Změny v člancích Úmluvy jsou vesměs formálního nebo upřesňujícího charakteru. Změny Přílohy I obsahující seznam činností podléhajících Úmluvě jsou ovšem jak formální, tj. například rozdělení jednoho bodu do více položek pro zvýšení přehlednosti, tak věcné. Rozšiřuje se seznam činností z původních 17 bodů na 22.

https://www.mzp.cz/cz/umluva_o_posuzovani_vlivu

EVROPSKÁ AGENTURA PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (EEA)

Evropská agentura pro životní prostředí (European Environment Agency, EEA) je jednou z agentur Evropské unie. Naším úkolem je přinášet kvalitní a nezávislé informace o životním prostředí. Jsme jedním ze stěžejních zdrojů informací pro všechny, kteří se zabývají vypracováním, přijímáním, prováděním a hodnocením politiky na ochranu životního prostředí, ale také pro širokou veřejnost.

Nařízení, kterým se zřizuje agentura EEA, bylo Evropskou unií přijato v roce 1990. V platnost vstoupilo koncem roku 1993, okamžitě poté, co se rozhodlo, že sídlem agentury bude Kodaň. Prakticky začala EEA pracovat v roce 1994. Uvedeným nařízením byla zřízena také Evropská informační a pozorovací síť pro životní prostředí (síť Eionet).

Pověření agentury EEA:

- napomáhat Společenství a členským zemím činit informovaná rozhodnutí o zlepšování životního prostředí, začleňování ekologických aspektů do hospodářských politik a přechodu k trvalé udržitelnosti;
- dále je agentura pověřena koordinovat Evropskou informační a pozorovací síť pro životní prostředí (síť Eionet)

Agentura EEA má v současnosti 32 členských zemí a s dalšími 6 zeměmi spolupracuje. Evropská informační a pozorovací síť pro životní prostředí (síť Eionet) je sítí partnerství mezi agenturou EEA a jednotlivými zeměmi. Za rozvoj sítě a koordinaci její činnosti odpovídá EEA. Agentura přitom úzce spolupracuje s národními kontaktními místy, což jsou většinou národní agentury pro životní prostředí nebo ministerstva životního prostředí. Odpovídají za koordinaci vnitrostátních sítí, jež zahrnují mnoho institucí (celkově přibližně 350).

Hlavními klienty jsou orgány Evropské unie: Evropská komise, Evropský parlament a Rada. A také členské země EEA. Vedle této ústřední skupiny evropských politických subjektů slouží EEA též ostatním orgánům EU, jako je Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů.

Mezi dalšími významnými uživateli informací EEA je i podnikatelská sféra, akademická obec, nevládní organizace a další zástupci občanské společnosti.

<https://www.eea.europa.eu/cs/about-us/who/who-we-are>

PODROBNĚJŠÍ INFORMACE O EEA

Výstupy:

EEA poskytuje hodnocení a informace ve formě publikací, krátkých zpráv a článků, tiskových materiálů a řady online produktů a služeb. Tyto materiály se věnují stavu životního prostředí, současným trendům a zátěžím životního prostředí, ekonomickým a sociálním faktorům, účinnosti politik a určování budoucích trendů, výhledů a problémů prostřednictvím scénářů a dalších metod. Některé zprávy určené širší veřejnosti, shrnutí důležitých zpráv a vybrané články a tiskové zprávy jsou překládány do úředních jazyků členských zemí EEA.

„EEA chce přispět k naplnění evropského cíle, kterým je uskutečnit do roku 2050 přechod k nízkouhlíkové společnosti, která účinně využívá zdroje a posiluje odolnost ekosystémů. Dlouhodobé problémy životního prostředí jsou vzájemně propojeny a jejich základem jsou sociálně-ekonomické systémy, které plní potřeby moderní společnosti, jako jsou potraviny, energie a doprava. Máme-li věrohodně postupovat k dosažení cíle pro rok 2050, budou nutné zásadní změny v těchto základních společenských systémech.“

Dr. Hans Bruyninckx, výkonný ředitel

„Jak je uvedeno ve víceletém pracovním programu přijatém řídicí radou, cílem EEA je zůstat jedním z hlavních aktérů v oblasti poskytování klíčových informací nutných pro zlepšování výsledků politik v oblasti životního prostředí. EEA se také chce podílet na vytváření nových poznatků a znalostí, jež budou nezbytné pro pochopení a podporu zásadního přechodu k dlouhodobé udržitelnosti naší společnosti.“

Elisabeth Freytag-Rigler, předsedkyně řídicí rady EEA

<https://www.eea.europa.eu/cs/publications/evropska-agentura-pro-zivotni-prostredi-1>

ORGANIZACE PRO EKONOMICKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ (OECD)

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (OECD)

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) vznikla dne 14. října 1960, kdy v Paříži podepsali zástupci 20 států zakládající Konvenci o OECD a dva dodatkové protokoly, které vstoupily v platnost 30. září 1961. Česká republika je členem OECD od 21. prosince 1995. V současné době OECD sdružuje 36 členských států.

Hlavním posláním OECD je poskytovat vládám členských států prostor k vzájemnému porovnávání zkušeností z realizace vládních politik a hledání odpovědí na společné problémy. V OECD nejvyspělejší země světa sladují své postupy v celé řadě oblastí – ekonomika, finance, obchod, vzdělávání, věda a technika, veřejná správa, zemědělství, životní prostředí a další. OECD tak využívá průřezový charakter své práce a iniciuje řadu horizontálních projektů.

V čele OECD stojí generální tajemník volený na pětileté období, v současné době tuto funkci zastává Ángel Gurría z Mexika. Nejvyšším orgánem OECD je Rada, pod kterou působí řada funkčních a odborných výborů, včetně Výboru pro politiku životního prostředí, který zastřešuje činnost OECD v oblasti životního prostředí.

Od roku 1970, kdy OECD zahájila svůj Environmentální program založením Výboru pro politiku životního prostředí a Direktorátu pro životní prostředí v rámci svého sekretariátu, význam problematiky životního prostředí pro tvorbu politik stále roste. OECD má nezastupitelnou úlohu v propojování problémů životního prostředí s ekonomickými aspekty. Velký význam má dlouhodobá analytická a koncepční práce OECD v oblasti životního prostředí, například Zprávy o politice, stavu a vývoji životního prostředí jednotlivých států, Výhledy pro životní prostředí, Environmentální strategie. Výjimečná je také autorita OECD v oblasti ekonomických nástrojů pro životní prostředí.

https://www.mzp.cz/cz/organizace_pro_ekonomickou_spolupraci

VÝBOR PRO POLITIKU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

ENVIRONMENT POLICY COMMITTEE (EPOC)

Výbor pro politiku životního prostředí je zodpovědný za realizaci Environmentálního programu. Aktivita Environmentálního programu jsou zaměřeny na zpracování hodnotících zpráv o životním prostředí v kontextu udržitelného rozvoje, shromažďování dat o životním

prostředí, zpracování indikátorů, modelů, ekonomických projektů a navrhování politických balíčků pro oblast životního prostředí v Environmentálních výhledech (2001, 2008, 2012). Výbor se schází jednou za osm měsíců na úrovni vyšších úředníků ministerstev členských států, v současné době jsou na zasedání zvány i země přistupující k OECD (Chile, Estonsko, Rusko) a země, se kterými OECD spolupracuje v rámci takzvaného Programu posílené spolupráce (Brazílie, Čína, Indie, Indonésie, Jihoafrická republika). Jednou za 3 až 4 roky Výbor zasedá na ministerské úrovni. Práci Výboru řídí byro, které volí zástupci jednotlivých členských států na tříleté funkční období. Byro je složeno z předsedy a 5 místopředsedů, v současnosti byro předsedá Masaru Moriya z Japonska, který zároveň řídí běžná zasedání Výboru. Místopředsedou byra byl na období 2009–2011 zvolen JUDr. Jiří Hlaváček, ředitel odboru mnohostranných vztahů MŽP. Výboru je podřízena řada pracovních orgánů.

https://www.mzp.cz/cz/organy_environ_programu

HODNOCENÍ POLITIK ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR 2018

ENVIRONMENTAL PERFORMANCE REVIEW CZECH REPUBLIC 2018

Hodnocení politik životního prostředí (Environmental Performance Reviews, EPR) vypracovaná OECD představují fakticky podloženou analýzu, při které se zjišťuje, jakého pokroku dosáhla daná země, pokud jde o směřování k cílům politiky životního prostředí. EPR podporuje vzájemné učení, posiluje odpovědnost vlád a přináší cílená doporučení, jež pomáhají jednotlivým zemím zlepšit stav a politiky životního prostředí. Hodnocení vychází ze široké škály ekonomických a environmentálních údajů. Každý cyklus EPR zahrnuje všechny členské země OECD a vybrané partnerské země.

Třetí EPR v České republice

Česká republika vstoupila do OECD v roce 1995. Předchozí zprávy EPR věnované České republice vyšly v roce 1999 a 2005. Tato zpráva hodnotí stav a politiky životního prostředí v České republice od roku 2005. Její vznik provázely konstruktivní a vzájemně přínosný dialog o politikách mezi Českou republikou a zeměmi zastoupenými v pracovní skupině OECD pro hodnocení politik životního prostředí. Do českého procesu hodnocení se rovněž zapojili experti z Nizozemska a Švédska. EPR přináší 46 doporučení, která pracovní skupina schválila dne 14. února 2018. Jejich cílem je pomoci České republice na její cestě k ekologicky šetrnější ekonomice a při zlepšování správy záležitostí týkajících se životního prostředí a environmentálního řízení. Při příležitosti návštěvy generálního tajemníka OECD Ángela Gurríi bylo hodnocení EPR slavnostně představeno veřejnosti dne 16. 7. 2018 v Praze.

Hodnocení EPR ČR obsahuje:

- Klíčové trendy v životním prostředí popisují pokrok dané země, pokud jde o efektivní využití energie a přírodních zdrojů, snižování uhlíkové náročnosti ekonomiky, řízení přírodního kapitálu a zlepšování environmentální kvality života.
- Správa a řízení v oblasti životního prostředí hodnotí systém správy a legislativní rámec dané země v oblasti životního prostředí a to, jak země zajišťuje dodržování environmentálních předpisů.
- Směrování k zelenému růstu představuje úsilí dané země o komplexní zohledňování životního prostředí v hospodářské politice a o podporu ekologizace hospodářství, například prostřednictvím daní a jiných nástrojů cenotvorby.

https://www.mzp.cz/cz/hodnoceni_politiky_zivotni_prostredi_cr

Změna klimatu a energetika

- Intenzita emisí skleníkových plynů a využití energie v české ekonomice od roku 2000 klesaly rychleji než průměrné hodnoty za všechny země OECD. Přesto jde i nadále o jednu z energeticky a uhlíkově nejnáročnějších ekonomik OECD.
- Česká republika dosáhla v letech 2008–2012 většího snížení emisí skleníkových plynů oproti roku 1990, než k jakému se zavázala podle Kjótského protokolu: závazek činil 8 % a skutečný pokles emisí 30 %. Zdá se, že Česká republika je na dobré cestě ke splnění svých cílů pro rok 2020, má-li však dosáhnout dlouhodobých cílů v oblasti klimatu, bude muset vyvinout větší úsilí při snižování emisí ze silniční dopravy.
- Energii z uhelných elektráren postupně ve skladbě zdrojů energie nahrazuje energie z elektráren jaderných. Výrazně se zvýšil i podíl obnovitelných zdrojů energie, prozatím však zůstává na úrovni pod průměrem OECD. Státní energetickou koncepcí z roku 2015 je třeba aktualizovat, aby byla v souladu s Politikou ochrany klimatu z roku 2017 a aby splňovala cíl snížení emisí do roku 2050 o 80 %.

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/hodnoceni_politiky_zivotni_prostredi_cr/\\$FILE/OMV-Highlights_EPR-20180716.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/hodnoceni_politiky_zivotni_prostredi_cr/$FILE/OMV-Highlights_EPR-20180716.pdf)

PROGRAM OSN PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (UNEP)

UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME (UNEP)

Program Organizace spojených národů pro životní prostředí (United Nations Environment Programme – UNEP) vznikl v roce 1972 a sídlí v keňském hlavním městě Nairobi v úřadovně OSN. K jeho hlavním úkolům patří podpora mezinárodní spolupráce v oblasti životního prostředí, koordinace environmentálních programů OSN, sledování stavu životního prostředí, navrhování globálních a regionálních řešení nejvýznamnějších environmentálních problémů, podpora rozvoje výzkumu a zajištění výměny a šíření informací o životním prostředí. UNEP odpovídá za environmentální stránku udržitelného rozvoje a propojení s jeho ekonomickou a sociální dimenzí. Pod hlavičkou UNEP fungují a sjednávají se důležité mezinárodní smlouvy v oblasti životního prostředí.

https://www.mzp.cz/cz/program_osn_pro_zivotni_prostredi_unep

ORGÁNY UNEP

1) Environmentální shromáždění OSN

Environmentální shromáždění OSN (United Nations Environment Assembly – UNEA) je nejvyšším orgánem UNEP a globální autoritou mezinárodní správy životního prostředí. Shromáždění se koná každé dva roky v keňském Nairobi, kam se sjedou ministři životního prostředí z celého světa, aby vytýčili obrysy mezinárodní spolupráce v řešení nejpálčivějších problémů globálního ekosystému.

Bližší informace o proběhlých zasedáních naleznete v sekci Významné akce.

2) Byro UNEA

Každé Shromáždění UNEA připravuje a na jeho průběh následně dohlíží takzvané Byro UNEA. To se skládá z prezidenta, osmi viceprezidentů a reportéra. Ti jsou voleni na konci shromáždění UNEA, aby po dobu dvou let dohlíželi nad přípravou příští UNEA a shromáždění následně řídili. Pozice jsou rozděleny mezi světové regiony OSN pro rovnoměrné zastoupení.

https://www.mzp.cz/cz/organy_unep

VÝZNAMNÉ AKCE UNEP

Přehled a informace o významných akcích UNEP, jichž se účastní ČR.

https://www.mzp.cz/cz/akce_unep

ZASEDÁNÍ UNEA-3 – TŘETÍ ENVIRONMENTÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ (NAIROBI, 4.–6. PROSINCE 2017)

UNEA-3 – Co nám říká Environmentální shromáždění OSN o vůli lídrů měnit svět k lepšímu a jak si stojí Česká republika?

- Každý den 9 z 10 z nás dýchá vzduch, který překračuje normy Světové zdravotnické organizace (WHO) pro kvalitu ovzduší, a více než 17 000 lidí kvůli tomu zemře předčasně. Těmito slovy začíná deklarace, kterou přijalo 3. zasedání Environmentálního shromáždění OSN (UNEA-3). Její text je sdělením všem obyvatelům této planety, na kterém se shodli vrcholní představitelé 193 států světa. Jedná se o politickou, právně nezávaznou deklaraci, ale nelze ji v žádném případě brát na lehkou váhu. Závěry této deklarace, stejně jako ostatní rezoluce přijaté UNEA-3, vycházejí z posledních vědeckých zjištění a navrhovaná opatření jsou tak nejen přísně vědecké povahy, ale mají díky globálnímu konsenzu i velkou politickou váhu.
- Rolí UNEA totiž není přijímat závazná opatření v oblasti ochrany životního prostředí, ale fungovat jako politické fórum, na kterém mají představitelé jednotlivých států možnost identifikovat nové výzvy v oblasti ochrany životního prostředí a potvrdit své odhodlání plnit závazky, které již přijali a provádějí je na národní úrovni.
- V souvislosti s globálními otázkami životního prostředí nejsme v posledních desetiletích zvyklí na dobré zprávy a ani deklarace není v tomto ohledu výjimkou. Ročně lidstvo vyprodukuje přes 40 milionů tun elektronického odpadu a do oceánů se dostává až 12,7 milionu tun odpadu plastového. Znečištění, ať se jedná o špinavý vzduch ve městech, půdu zamořenou chemikáliemi, nebo právě plastové odpady v mořích a oceánech, viditelné v poslední době i na těch nejluxusnějších plážích světa, poškozují nejen životní prostředí, ale hlavně lidské zdraví.
- Právě na kauzální vztah znečištění a lidského zdraví se zaměřil také jeden z dalších výstupů UNEA-3 – rezoluce o životním prostředí a zdraví. Společně ji navrhly členské státy EU a UNEA-3 ji po dlouhém a náročném vyjednávání přijala. Dle současných dat je 23 % úmrtí způsobeno špatným životním prostředím a text, který se zabývá drastickými dopady znečištění na lidské zdraví, potvrzuje efektivitu a pozitivní vliv boje proti znečištění životního prostředí na lidské zdraví.
- Mezi jedno z témat, které mělo mezi účastníky shromáždění největší odezvu, patřila otázka plastů. Jako obrovský problém byly identifikovány zejména jednorázové, velmi obtížně rozložitelné plastové obaly a jejich nadměrné používání. Zejména v mořských ekosystémech se v současnosti akumuluje takové množství plastů, že je vážně ohrožena jejich samotná existence, a tím také životy milionů lidí, kteří jsou na produktech moře a oceánů závislí. Výkonný ředitel UNEP Erik Solheim proto opakovaně konstatoval, že používání

jednorázových plastů není dále akceptovatelné a v budoucnu budou muset jejich výrobci najít jiné řešení. V tomto úsilí UNEP plánuje v nebyvalé míře zapojit soukromý sektor a zaměřit se na možnost vyhnout se použití obalů tam, kde to bude možné, a v dalších případech usilovat o jejich opětovné použití nebo recyklaci. Mnoho vlád již dnes usiluje o snížení množství plastů používaných v běžném životě. Keňa plošně zakázala používání plastových tašek a Evropská komise v lednu 2018 zveřejnila novou celoevropskou strategii týkající se plastů. Tato strategie je součástí plánovaného přechodu k oběhovému hospodářství a má za cíl změnit způsob, jakým se v EU navrhuje, vyrábějí, používají a recyklují plastové výrobky. Do roku 2030 tak mají být všechny plastové obaly v EU recyklovatelné a úmyslné používání mikroplastů zakázané.

- Také obyvatelé České republiky se na svém území musejí potýkat se znečištěním životního prostředí, které snižuje kvalitu jejich života. Závěry UNEA-3 jsou pro nás v tomto směru velmi relevantní, hlavně s ohledem na jeden z nejpálčivějších problémů v ČR, znečištěné ovzduší. Hlavním strategickým dokumentem je v tomto ohledu Státní politika životního prostředí na léta 2012–20 a jednotlivá opatření v ní obsažená. Na mezinárodní

úrovni se ČR zavázala ke konkrétním aktivitám na 6. ministerské konferenci WHO „Životní prostředí a zdraví“ v Ostravě v červnu 2017. Navíc, národní politiky životního prostředí ČR prošly minulý rok „prověrkou“ EU (tzv. Environmental Implementation Review) a v současné době procházejí hloubkovou analýzou OECD v rámci takzvaného Environmental Performance Review (EPR). Obě hodnocení jsou důležitým regionálním příspěvkem ke globálním politickým debatám. Shodují se ale jednoznačně na jednom: znečištění představuje obrovskou zátěž nejen pro naše zdraví, ale také pro národní rozpočty.

- Česká republika si zmiňovaným hlavním strategickým dokumentem vytyčila stejný cíl jako globální společenství, tedy zemi, resp. planetu bez znečištění. Závěry zasedání UNEA jsou tak nejen příležitostí pro ČR, potažmo EU, jako environmentálně nejrozvinutější region světa, rozšiřovat dopad svých politik globálně, ale jsou hlavně impulzem pro rozvojové státy, které v závěrech UNEA-3 spatřují příležitost opřít se při prosazování národních politik o jasně definované, globálně „posvěcené“ cíle.

https://www.mzp.cz/cz/zasedani_unea_prosinec

RADA EVROPY (COE)

COUNCIL OF EUROPE (COE)

Rada Evropy vznikla na základě podpisu zakládacích listiny takzvané Londýnské dohody z 5. května 1949. Sídli ve francouzském Štrasburku a v současné době má 47 členských států. Česká republika je členem Rady Evropy na základě sukcese od 30. června 1993. K hlavním úkolům Rady Evropy v oblasti životního prostředí patří ochrana biodiverzity a krajiny, regionální plánování a také ochrana před závažnými přírodními a technologickými riziky.

https://www.mzp.cz/cz/rada_evropy

ÚMLUVY SJEDNANÉ V RÁMCI RADY EVROPY

- Evropská úmluva o krajině
- Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)

EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ

THE EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

Evropská úmluva o krajině je výsledkem společného zájmu evropských zemí v úsilí o udržitelnost rozvoje krajiny, založeném na vyvážených harmonických vztazích mezi sociálními potřebami, hospodářskou činností, ochranou a tvorbou životního prostředí. Předmětem zájmu Úmluvy je celá krajina, jak přírodní, venkovní, městská, tak industriální, tj. Úmluva se věnuje jak pozoruhodné krajině, tak i krajině běžné či narušené. Krajina se chápe jako prostor, v němž žijí obyvatelé, jako výraz rozmanitosti společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity.

Cílem Úmluvy je podpořit ochranu, péči a plánování v krajině a organizovat evropskou spolupráci v této oblasti. Úmluva ukládá jednotlivým státům začlenit krajinu do svých politik jak plánovacích, tak kulturních, environmentálních, zemědělských, sociálních, hospodářských, politiky vzdělávání, všech, které mají přímý či nepřímý dopad na krajinu na všech úrovních veřejné správy. Dále pak mají jednotlivé strany Úmluvy provádět taková opatření, která přispějí k zajištění výše uvedeného cíle, a to i formou zvyšování povědomí občanské společnosti, soukromých organizací a veřejných orgánů o hodnotě krajiny, její úloze a změnách. Důraz je přitom kladen na zapojení veřejnosti a vzdělávání v této oblasti. Jedním z hlavních úkolů vyplývajících z naplňování Úmluvy je, pro zlepšení úrovně znalosti svých krajin, provést vymezení a hodnocení krajin včetně definování cílových charakteristik. Úmluva se dále

věnuje evropské spolupráci, dotýkající se zohledňování krajinného rozměru mezinárodních politik, vzájemné pomoci a výměny informací, jakož i přeshraniční spolupráci na místní a regionální úrovni.

https://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva

ÚMLUVA O OCHRANĚ EVROPSKÉ FAUNY A FLÓRY A PŘÍRODNÍCH STANOVÍŠŤ (BERNSKÁ ÚMLUVA)

Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva) (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) byla sjednána ve švýcarském Bernu 19. září 1979. Úmluva vstoupila v platnost 1. června 1982. K 1. 10. 2010 úmluva platí pro 50 smluvních stran z evropského i afrického kontinentu. Smluvní stranou je také Evropské společenství. Sekretariát Úmluvy sídlí ve Štrasburku, v sídle Rady Evropy.

ČR je smluvní stranou Bernské úmluvy od 1. 6. 1998 (25. února 1998 byly u deponitáře Úmluvy uloženy listiny o schválení) s uplatněním výhrad proti zařazení několika ptačích a savčích predátorů (vlk, medvěd hnědý, káně lesní, káně rousná, jestřáb lesní, poštolka obecná, výr velký) a kozy bezoárové jako nepůvodního druhu mezi přísně chráněné živočichy Přílohy II a proti zařazení poloautomatických a automatických zbraní se zásobníkem schopným pojmout více než dva náboje na seznam zakázaných způsobů lovu Přílohy IV.

Mezi cíle Bernské úmluvy patří:

- chránit planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy a jejich přírodní stanoviště
- prosazovat spolupráci mezi státy při ochraně přírody
- klást zvláštní důraz na ochranu ohrožených a zranitelných druhů, a to včetně stěhovavých druhů

Smluvní strany se zavázaly přijmout přísná opatření k ochraně celoevropsky významných druhů planě rostoucích rostlin (dle Přílohy I – např. střešníček, koniklec otevřený), volně žijících živočichů (dle Přílohy II – např. vydra říční, čáp bílý, křeček polní a všechny druhy evropských dravců a sov) a jejich stanovišť. Příslušná opatření mají být zohledněna při plánování a uskutečňování ekonomického rozvoje a mají být součástí potřebných legislativních a správních postupů. Smluvní strany se dále zavázaly podporovat ekologickou výchovu a šíření informací spojených s náplní Bernské úmluvy.

<http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bernska-umluva/>